
Belangrijke twijfels

Mondo met Roland Yuno Rech - Grube Louise, september 2018

Vraag : *Gisteren sprak je van vragen te stellen indien we twijfels zouden hebben. Ik heb me afgevraagd welke twijfel absoluut belicht zou moeten worden. Zou het niet goed zijn om enkele twijfels te blijven hebben om de geest open te houden? In welke mate is een overtuiging ook geen gewoonte van de geest die ons kan opsluiten? Welke zouden deze twijfels kunnen zijn die onze beoefening vergiftigen?*

Roland Yuno Rech: Bij voorbeeld de twijfels over de manier om te beoefenen en over de gemoedstoestand tijdens zazen. Indien het niet helder is in welke richting we ons tijdens zazen moeten concentreren, dan vergiftigt dit helemaal onze beoefening. Men kan gedurende twintig jaren beoefenen en toch niet de vrede van de geest vinden, omdat men de indruk heeft dat het niet goed is dat gedachten verschijnen tijdens zazen, en dan vecht men tegen zijn gedachten. Men kan een 'zazen-gevecht' beleven gedurende jaren, wat helemaal niet de zin is van de beoefening van zazen. Er zijn belangrijke twijfels : men moet zich afvragen of men wel degelijk goed beoefent, want er is een manier om juist te beoefenen.

Maar er kunnen ook mensen zijn die het tegenover gestelde doen. Zij menen dat het goed is om tijdens zazen buitengewone ervaringen te hebben, en zij wachten op de verlichting of zoeken naar speciale mentale toestanden. Vroeger waren er hippies die joints rookten vooraleer zazen te komen beoefenen. Ze hoopten (zo) een gewijzigde bewustzijn toestand in te gaan die interessant zou zijn. Daar moet men twijfelen. Is het goed om dit te doen? Is het juist, of niet?

En het is ook zeer belangrijk om te twijfelen aan zijn eigen ego. Ons ego bestaat, het is een mentale constructie. Maar vaak gaat hij ver over zijn functie heen. In plaats van een richtpunt te zijn voor onze identiteit in menselijke relaties met anderen, wordt het ego voor ons soms het middelpunt van de wereld. Men wordt heel egocentrisch, en dat is een vergissing. Deze functie van het ego in twijfel brengen als zijnde het centrum van de wereld (terwijl het slechts het centrum is van onze eigen kleine wereld), is belangrijk. Het is zelfs een toegangspoort tot ontwaken.

Als men illusies tegen komt, moet men er over twijfelen, want als men zijn illusies voor realiteit aanneemt, dan kan men niet evolueren. In dit geval kan twijfel zeer heilzaam zijn. Men moet zijn geest observeren en zich afvragen: "Maak ik mij illusies of niet?"

Zo kan men zich inbeelden van ontwaakt te zijn, maar eigenlijk in de illusie verkeren in verband met het ontwaken. Dat moet men in twijfel trekken : "Heb ik echt het ontwaken gerealiseerd, of is het een illusie?" Daar is twijfel noodzakelijk. Iemand die de waarheid nastreeft moet de valkuilen die hij tegenkomt in twijfel, in vraag stellen. Ik heb hier trouwens een boek over geschreven : "Les Pièges sur la Voie" - 'De valkuilen op de Weg'.

Het is dus waar dat de twijfel een reinigende, purifiërende functie heeft, hij reinigt de geest van alle illusoire overtuigingen die hem belasten en die verhinderen om echt te ontwaken.

In de beoefening van zen kunnen allerlei gehechtheden ontstaan, zoals ook de gehechtheid aan de Meester. Men moet zijn gehechtheden onder ogen zien en ze in twijfel trekken om ze te kunnen los laten.

Maar er bestaan ook volledig schadelijke twijfels : wanneer men twijfelt aan het onderricht, of wanneer men twijfelt aan de beoefening. Dan heeft men geen enkele zin meer om inspanningen te doen om te proberen te beoefenen. Of wanneer men twijfelt aan het feit dat het belangrijk is om te ontwaken aan de diepe dimensie van zijn leven en men denkt dat het beter is om te genieten van het leven, van alle denkbare geneugten. Dan moet men juist echt dit soort van twijfels in vraag stellen.

Op een dag beoefende een man zazen in de dojo van de Gendronnière en deed Meester Deshimaru een mondo over 'mushotoku'. Hij zei dat er van zen niets te verwachten is. De man is in één keer opgestaan, is door de het vensterraam van de dojo naar buitengestapt en is dan weggelopen : " Als hier niets van te bekomen is, heb ik geen enkele reden om nog te blijven en dan ga ik weg. "

Enkele dagen later is hij terug gekomen, maar op dat ogenblik had hij een grote twijfel, maar het was een slechte twijfel...

Er zijn twijfels die ons verhinderen om te beoefenen. Indien men bij voorbeeld twijfelt aan de sangha, heeft het dan nog zin om naar de dojo te gaan, of indien men twijfelt aan fundamentele zaken voor de beoefening. Indien men twijfelt aan de 'gyoji', dit wil zeggen aan de noodzaak dat zazen niet slechts enkele in de dojo doorgebrachte ogenblikken zijn, maar wel heel het leven, de constante beoefening in het dagelijkse leven. Of indien men twijfelt aan het onderricht, dan kan men niet beoefenen. Het is een vicieuze cirkel, want omdat men niet echt beoefent is het 'een beoefening zoals een kersttomaat', zoals Kodo Sawaki zei. De beoefening straalt niet uit in ons leven, en wordt een heel gelimiteerd iets. Dan ervaart men de deugddoende effecten van de beoefening niet, en na verloop van tijd stopt men de beoefening omdat zazen helemaal niets geworden is. Men moet opletten voor dit soort vicieuze cirkels. De twijfels die ons verhinderen om echt te beoefenen, onderhouden noodzakelijker wijze ook de twijfels.

Alle twijfels die ons verhinderen om de beoefening te verdiepen, zijn stupide. Maar de twijfels die onze valse overtuigingen en onze illusies over onze beoefening en over ons ego in vraag stellen, zijn juist.

Anders gezegd : het is noodzakelijk om er toe te komen om te kunnen onderscheiden tussen 'goede twijfels' en 'slechte twijfels'. En indien men niet zeker is, kan men hier over spreken met zijn Meester of met een ervaren oudere discipel : " Ik heb een probleem, ik heb een twijfel. Wat denk jij hierover? " Het is daar dat de sangha ook een hulp kan zijn en raad kan geven, de raad van de ancients.